

Luonnollisten henkilöiden arvonnousuvero

Suomessa luovutusvoitot, perinnöt ja lahjat ovat normaalisti veronalaisia. Niiden verotukselta voi kuitenkin tiettyjen omaisuuslajien kohdalla välttyä muuttamalla ennen omaisuuden realisointia maahan, jossa kyseistä veroa ei peritä, ja hakeutumalla Suomessa rajoitetusti verovelvolliseksi.

Suomen tulisi säätää luonnollisia henkilöitä koskeva arvonnousuvero luovutusvoitto-, lahja- ja perintöveron välttelyn estämiseksi.

Taustaksi: Mihin luonnollisia henkilöitä koskevaa arvonnousuveroa tarvitaan?

Ulkomaille muuttavaa Suomen kansalaista pidetään yleisesti verovelvollisena muuttovuoden ja kolmen seuraavan vuoden ajan. Yleisesti verovelvollinen on Suomessa verovelvollinen maailmanlaajuisista tuloistaan ellei henkilö osoita, ettei hänellä ole enää olennaisia siteitä Suomeen¹. Rajoitetusti verovelvolliset maksavat sen sijaan Suomeen veroja vain Suomesta saamistaan tuloista. Tästä johtuen ulkomaille muutto ja rajoitetusti verovelvolliseksi hakeutuminen johtaa tilanteeseen, jossa Suomella ei ole oikeutta verottaa omaisuuden arvonnousuja, vaikka arvonnousut olisivat kertyneet Suomessa asuttaessa. Tämä on selkeästi vastoin kansainvälisen verotuksen periaatetta, jonka mukaan tulo verotetaan siellä, missä se on kertynyt.

Esimerkiksi perintö- ja lahjaverolta välttyäkseen ei tarvitse muuttaa Ruotsia kauemmaksi, sillä Ruotsissa perintöjä ja lahjoja ei veroteta. Vakuutuskuoreen kerrytettyjen sijoitustuottojen verotukselta voi puolestaan välttyä muuttamalla väliaikaisesti vaikkapa Sveitsiin, jossa myyntivoittoja ei kaikissa tilanteissa veroteta. Tosiasiallisten muuttotilanteiden ohella mahdollisuus välttyä verotukselta on johtanut myös keinotekoisten maastamuuttotilanteiden lisääntymiseen. Verohallinnon mukaan keinotekoisiiin maastamuuttotilanteisiin liittyy usein välittömästi maastamuuton jälkeen tapahtuva sijoitusomaisuuden realisointi eli verotukselliset asuinkirjat on siirretty toiseen maahan puhtaasti luovutusvoittoverolta välttymiseksi.² Kohdemaana toimii yleensä valtio, joka ei verota omaisuuden luovutusvoittoja.

¹ Suomen tekemät verosopimukset voivat rajoittaa Suomen sisäisen lainsäädännön mukaista verotusoikeutta.

² Verohallinto, harmaan talouden selvitysyksikkö: verovilppi kansainvälisessä sijoitustoiminnassa, https://www.vero.fi/globalassets/harmaa-talous-ja-talousrikollisuus/selvitykset/2019_07-verovilppi-kansainv%C3%A4lisesess%C3%A4-sijoitustoiminnassa.pdf

Perintö-, lahja- ja myyntivoittoverojen vältteleminen on mahdollista vain varakkaimmille, joilla merkittävä osuus varallisuudesta on esimerkiksi vakuutuskuorissa tai pörssiosakkeissa. Suurimmalla osalla suomalaisista omaisuus on kiinni asunnoissa³, joihin liittyvää verotusta ei voi välttää maasta muuttamalla.

Monet maat ovat viime vuosina ottaneet käyttöön nk. exit tax -säännöksiä, joilla turvataan valtion verotusoikeus ko. valtiossa syntyneiden voittojen verotukseen maastamuuttotilanteissa. Exit tax -säännökset vastaavat luonnollisen henkilön arvonnousuveroa, joka on terminä kuvaavampi kuin samasta verosta toisinaan käytetty suora suomennos maastapoistumisvero. Luonnollisia henkilöitä koskeva arvonnousuvero on käytössä mm. Portugalissa, Tanskassa, Yhdysvalloissa, Alankomaissa, Espanjassa, Itävallassa, Norjassa, Ranskassa ja Saksassa. Yrityksiä koskevasta exit taxista on puolestaan säädetty EU:n veronkiertodirektiivissä, joten yrityksiä koskeva exit tax astuu voimaan kaikissa EU-maissa viimeistään vuoden 2020 alussa.

Arvonnousuvero käytännössä

Arvonnousuvero toimisi siten, että maasta muuttavan henkilön varallisuudelle laskettaisiin muuttohetkellä verotusarvo ja siihen sisältyvää Suomessa asuttaessa kertynyttä arvonnousua verotettaisiin Suomen toimesta siinä vaiheessa, kun voitto realisoituu. Veroa ei siis perittäisi maastamuuttohetkellä, vaan vasta siinä vaiheessa, kun omaisuus myydään tai luovutetaan eteenpäin. Tällä tavalla toteutettu arvonnousuvero on myös EU:n sijoittautumisvapauden mukainen. Verohallinnon mukaan tällainen maastamuuton jälkeisiin arvonnousujen realisoiteihin kohdistuva vero ennaltaehkäisisi keinotekoisia järjestelyjä verojen välttämiseksi, koska lyhytaikainen tai keinotekoinen maastamuutto ei enää johtaisi luovutusvoittojen verottamatta jäämiseen⁴.

Arvonnousuvero ei estä tai hankaloita luonnollisten henkilöiden maastamuuttoa – sen sijaan se kitkisi omaisuuden arvonnousuihin liittyvää verovälttelyä tehokkaasti. Arvonnousuveron tulisi koskea vain tietyn raja-arvon ylittäviä omaisuuksia, jolloin pienemmät, esimerkiksi alle miljoonan euron omaisuuserät, jäisivät kokonaan arvonnousuverotuksen ulkopuolelle. Suomen tulisi seurata useiden muiden EU-maiden esimerkkiä ja säätää luonnollisia henkilöitä koskeva arvonnousuvero.

³ Asuntovarallisuuden osuus suomalaisten kokonaisvaroista on 66 prosenttia, Tilastokeskus, https://www.stat.fi/til/ytutk/2016/ytutk_2016_2018-06-05_fi.pdf

⁴ Verohallinto, harmaan talouden selvitysyksikkö: verovilppi kansainvälisessä sijoitustoiminnassa, https://www.vero.fi/globalassets/harmaa-talous-ja-talousrikollisuus/selvitykset/2019_07-verovilppi-kansainv%C3%A4lisesess%C3%A4-sijoitustoiminnassa.pdf